

Xavier Carro

XAVIER CARRO ROSENDE naceu en Santiago de Compostela en 1942. Fixo estudos de Filosofía e Letras nesa cidade e licenciouse en Filoloxía Románica pola Universidade Complutense de Madrid. Catedrático de Lingua e Literatura Españolas, exerceu como tal no instituto de A Estrada (Pontevedra) e dende 1980 en Alacant, onde, dende 1994, é Profesor Asociado de Lingua e Literatura Galegas na Universidade. Foi premiado nas Festas Minervais compostelás en 1959. Publicou o libro de poemas *El Dolor de la Carne* e con *Las horas y los días* obtivo o premio de novela curta "Salamanca", en 1966. No ano 1973 apareceu na colección "Illa Nova" da editorial Galaxia o libro de relatos *As calexas do Cigurat*, que saíu moi estragado pola censura franquista e foi de novo reeditado e restaurado na súa integridade no ano 1996. O libro foi moi gabado pola crítica. Xavier Carro alterna a creación co exercicio da crítica literaria en revistas especializadas. Así mesmo, adoita escribir artigos na prensa diaria. No ano 1993 publicou na editorial Galaxia unha importante monografía titulada *A obra literaria de Eduardo Blanco Amor*.

245

Autopoética

Non me gusta escribir sobre a miña obra. Podo dicir, a maneira de orientación, que en *As calexas do Cigurat* se agrupan relatos de moi diferente factura. Cada un é un exercicio narrativo, dende a realidade instalada nunha situación absurda do primeiro conto ata a gris anécdota cotiá do titulado "Mil oitocentas cincuenta". A pesar das falcatruadas polas que pasou, o libro foi abondo lido. Críticos e profesores ocupáronse del e, co paso dos anos, atopou unha xenerosa acollida entre os lectores máis novos. Na miña última narrativa –case toda inédita– opérase un cambio. Abandono a preocupación formal por unha temática máis enraizada na condición humana e no psicoloxismo. Penso que a intelixencia e o amor, irmandados, son a gran lanzadeira que pode pór en órbita a revolución dunha sociedade nova cara ao milenio que vén.

Decidíramos facer unha excursión. Por aqueles días, as nosas relacións non pasaban por un bo momento. Os nenos estaban cos pais de Claudia. A viaxe era unha maneira de procurar encontrarnos de novo. Era unha situación delicada, que tiñamos que coidar que non fose a peor. Dende hai uns meses, decaíábame de que entre nós crecía unha soterrada tensión. Había un silencio molesto. Unha certa irritabilidade planeaba nas relacións. Tamén de continuo asaltábame a dúbida de se volvería haber un home na vida de Claudia. Eu non aguantaba máis, así que aquela fin de semana collemos o coche e saímos sen rumbo rompendo coa asfixiante rutina que se instalara nas nosas vidas.

246

Gustábanos moito viaxar. Era o noso terceiro coche, hai poucos días que pasara a revisión dos quince mil kilómetros. Levounos case un ano facerlle a rodaxe. Cos anos perderamos mobilidade ao aumentaren as nosas obrigas. Comenzou a chover. O limpaparabrisas barría o po e as pingotas do cristal. Pronto escampou. Púxenme a falar con Claudia. Contestaba por monosílabos e volvía a pechase nun mutismo distante. Deime conta de que eran inútiles os meus esforzos por manter a conversación. Ante tal perspectiva, acendín o radio-casete. Iamos en silencio, como dous estraños sen ter nada que dicirnos, ollando para a paisaxe.

Paramos nun mesón para xantar. Algúns homes acobadados na barra tomaban o chiquito mentres pasmaban ante o televisor. O comedor pequeno e limpo daba a unha horta con parra e con mazairas ao fondo. Sentamos nunha mesiña dun recuncho. Unha muller saíu da cociña secando as mans no mandil. Ofreceunos cun sorriso o menú da casa, caldo de nabizas ou sopa, pescada fresca ou bistés con patacas. Fruta do tempo ou papas de arroz. A lista de pratos era escasa pero dunha excelente calidade. As voces do televisor reverberaban nas paredes do local.

Aos postres, Claudia rompeu o silencio e díxome que non andaba ben, que non sabía o que lle pasaba. Sentíase rara e sen ánimos. A vida convertérase nun enrugado e baleiro cucurucho de papel de estraza, nun cucurucho gris sen nada dentro. Eu escoitaba todo canto ela ía relatando. O traballo fixéraselle dunha monotonía agobiante e os compañeiros eran bultos envoltos en batas brancas que non paraban de dicir parvadas e de ir dun lado para outro polos

corredores do hospital. Polo menos, iso era o que lle parecía a Claudia, quen por outra parte traballaba ausente, como unha autómata.

Tratei de sacarlle importancia. Foime imposíbel que me contara algo máis, a pesares dos meus esforzos por sonsacarlle a nódoa do seu malestar. Cando Claudia entraba nese estado, eu tamén comenzaba a anguriarme. Quizais o meu egoísmo desataba uns sentimentos contrariados que alimentaban unha certa desconfianza. Era unha situación que se ía deteriorando, enrarecida pola miña actitude. Eu preguntábame moitas veces se sería un covarde por ter medo a perdela. Aquela obsesión paralizábame. Despois do que me contou, eu non podía desbotar da miña cabeza hipóteses que algún día se fixesen realidade. Eu sigo queréndoa, aínda que ás veces volven como negros agoiros as palabras que non logro esquecer. Aquela conversa átame á infelicidade. Átame ao que pasou. Non me deixa ser feliz por moito que eu queira olvidar e non queira darlle máis importancia que a que tivo naquel momento de sinceridade de Claudia. Eu aprendín daqueles días moitas cousas, pero sobre todo, a ter calma, moita calma para que as augas non rebordasen as ribeiras da nosa convivencia e tornasen á súa canle. Pero o seu estado, volve a me pór nervioso. Desacógume. O seu equilibrio era tamén o meu equilibrio. Cando a vía sufrir, sufría eu. Era descorazonador, pois sempre que lle preguntaba, contestaba cun lacónico 'nada', e volvía ao seu silencio. Eu non podía evitalo, pola miña cabeza pasaban pensamentos entolecidos que me perturbaban. Desde entón, procurei controlar os meus medos e convivir con eles. Vendo os anos da miña vida familiar agarrotados pola anguria e substraídos á alegría, puxen lindes e cortalumes para que os incendios fantasmagóricos non arrasasen a miña mente. Fun capaz de converter as imaxinacións torturantes en materia novelesca. Estaba esgotado como escritor pero a historia de Claudia precipitoume nas augas submariñas das miñas obsesións e buceando descubrín que a depresión de Claudia me contaxiara. Eu tamén estaba xa metido noutro mundo habitado por monstros. As miñas novelas xa non interesaban a ninguén, pero cando fun capaz de poñer distancia e sobrepoñerme ao que estaba vivindo, a escritura foi quen me salvou. Non tiveron máis que lle dar forma a aquel dramático labirinto no que estaba pechado e describir aquel mundo abafante e destrutor. Dábame conta de que a depresión de Claudia tamén me alcanzara, que estaba collido dentro da mesma rede e que eu me deixaba colonizar por pensamentos que estaban envelenando día a día a nosa xa difícil convivencia. Como digo, púxenme a escribir o diario do que estábamos pasando e foi un dos libros que máis éxito de vendas tivo. O noso inferno era un espello no que

moitos lectores se vían reflectidos. Non sabía se quería ou odiaba a Claudia. Quedáramonos sós no comedor. As súas palabras viñan cansas, apagadas, envoltas nun esforzo, nun lento rodar. Non parou de enrugar o pano de mesa e de xogar coas migas do pan. Confesoume que se sentía desgraciada, que vivía nunha permanente anguria que a paralizaba, que era consciente do dano que me estaba a facer, pero que era superior ás súas forzas. Había días que non tiña ganas de ver a ningún dos da casa, por iso en canto volvía do traballo procuraba pecharse no dormitorio... E volveu a repetirme que non estaba segura se me quería ou non. A voz quebrouse e as súas últimas palabras fixéronse saloucos. Un moscardón atoutiñaba o cristal na brancura da luz.

A sobremesa alongárase. O ruxe-ruxe da brisa abaneaba nas follas dos maizos. A luz esbaraba nun mar en calma. Cando estábamos sentados e cos cinturóns postos, un chisco antes de darlle á chave do contacto, decidimos camiñar pola praia. O silencio era un bálsamo naquela inmensidade azul. Sentámonos ao arrimo das dunas. O sol iluminaba o rostro de Claudia arrincando raiolas do seu cabelo. O rumor da mar petaba nos pulsos e eramos levados polo arranqueo dunhas inmensas ondas que nos mergullaban suave e lentamente. Era media tarde cando volvemos ao coche.

248

Puxemos gasolina nunha estación. Atendeunos un home malhumorado queapestaba a coñac. Levaba barba de días e o seu aspecto infundía temor. Non parou de rosmar polo baixo mentres nos enchía o depósito. Claudia repousaba a caluga na cabeceira do respaldo. Pronto quedou durmida. Eu ía pensando nos argumentos que empregaría para convencela de que fose á consulta do Dr. Senra, para que non o demorase máis. O seu sufrimento danábanos aos dous. Quizais era ese abandono, esa nugalla que se apoderaba dela negándoa como persoa. Estaba distante e tensa. Refugaba as miñas caricias. Así un día tras outro. A miña cabeza argallaba cousas raras que me torturaban, non soportaba que Claudia puidese andar en brazos doutro home. Era un pensamento que ía e viña cunha insistencia torturante. Non admitía que a infidelidade me alcanzase, non vía a nosa vida feita anacos, irremediabelmente rota, falaba dos casos alleos, dos amigos que pasaran por tal situación, pero non aceptaba de ningunha forma que o noso amor puidese rematar nunha separación. Non, iso non, que fora abandonado pola muller de quen eu estaba namorado. Resistíame a que esa realidade se dese na nosa vida. Queríaa e quéroa dunha maneira posesiva, ata obsesiva. Tampouco recoñezo que tralo meu amor se agachen uns celos que de cando en vez emerxen reflectíndose nuns

sentimentos encontrados e nunhas análises nas que sempre hai homes arredor de Claudia. Cismar que puidese haber outro na súa vida con quen se puidese marchar desencadeaba en min unha treboada de desacougos que me corroían por dentro. Por iso, ás veces, o seu comportamento fóra da casa, a súa espontaneidade cos amigos, esa maneira de ollar que levaba un brillo de malicia e as cousas que me contaba do traballo acendían en min reaccións que cavaban unha trincheira de receos, de xordos cabreos e de cambios de humor. Non lograba borrar aquela desgraciada conversa que un día principiou ela. Desde que mo contara non podía vivir. Loitaba contra aquelas palabras que me perseguían. Vencíaas e convencíame de que xa pasara, pero tornaban de novo á miña mente. Houbera un home, que coñeceu no Hospital, segundo as súas palabras, por quen se sentiu atraída. Ela confesoume que cortara a tempo pero aquilo desbaratouna, levándoa a unha depresión.

A nugalla e a tristura volvérona a conquistar. Apoderáronse dela de novo. Despois da súa confesión volvíñ a aconsellala que fora ao psicólogo. Adoptei un ton sosegado para insinuarlle que o mellor sería non darlle “cancha” a aquilo que anda por dentro fodéndonos todo o día, que mellor é pensar noutra cousa e a ser posible máis agradábel. Tratei de convencela de que aprendese a convivir coas súas teimas para non sucumbir. Mentín cinicamente porque daquilo non era capaz de liberarme. Eu tiña moito medo de que xa non me quixese, de que o amor entre os dous se murchase e de que irremediabelmente houbese outro home... As pantasma andaban soltas dentro de min. Tiven que me baleirar. Tirar a carga que me ía afundindo e atravesar un túnel de dúbidas desde aquel instante en que relatou coa voz velada pola anguria a historia que gardou en secreto.

Claudia ía sentada ao meu lado, relaxada, durmía tranquila. Os brazos soltos, abandonados nas coxas, un pouco separadas onde o vestido debuxaba os contornos do seu corpo. Mirábaa de esguello, ollaba o seu perfil, o afiado pincel negro das súas pestanas. Claudia transmitía o seu abandono. A súa presenza levantou unha inmensa vaga de cariño que viña vindo desde moi dentro de min. Adormiñada a carón meu, pechada nun soño distante, sentín que os dous estabamos sós, terriblemente sós nunha estrada que se abría a un horizonte polo que medraban nubes ameazadoras

Claudia vivía tomada polos seus medos. Eu sacáballe importancia a todas as historias que a atormentaban, que lle desfiguraban a realidade sumíndoa na

tristura, que me atormentaba tamén a min. Ela e mais eu eramos vítimas das súas dúbidas que chegaban a min como mareas que encrespaban o meu mundo cotián. Claudia, desde aquela, vivía habitada tamén por estraños visitantes, por teimas que a sepultaban na anguria, na escuridade dorosa do desacougo.

Espertou. Restregou os ollos e bebeu uns grolos de auga dunha botella. Abriu o bolso e despois de remexer sacou un peite e alisou os cabelos. A brisa entraba pola xanelas do coche e a tarde íase nubrando. O suave bruar do mar resoaba no silencio. Collínlle a man esquerda e apreteilla. Atravesamos un pobo baleiro, comercios e casas tiñan botados os peches. Non había ninguén polas rúas. Os barcos estaban amarrados no peirao. Do mar viña un arrecendo salobre. A desolación era unha lousa de preguiza mentres rodabamos pola estrada principal. Nas aforas atopamos un enterro. Unha masa compacta de xente troupeleaba sobre a finta do asfalto tralo cadaleito. O cemiterio na aba dun outeiro abríase ao mar aberto. Minorei a marcha e puxémonos en cola. De lonxe oíase o toque de defuntos das badaladas da igrexa. Cando a comitiva se meteu por un carreiro, desfíxose o tapón e a estrada encheuse de bucinazos e aceleróns.

250

Claudia comentoume que quedara durmida. Pregunteille se había algo máis que non me dixera. Ela calou. De todas todas, animeina e faleille da gran axuda que neses casos poden prestar os psicólogos xa que nunhas cantas sesións ela mesma se notaría mellorada. Abondei en que non se deixara levar polas ideas que lle pasaban pola cabeza xa que non sempre podemos gobernala. Expliqueille que se lembrara de aquilo que de nena estudiara no catecismo sobre os malos pensamentos, xa que iso, os malos pensamentos, pódennos amargurar a vida tentando contra a nosa felicidade, polo que hai que desbotalos, coidar de que non encallen dentro de nós. Imaxinacións que non teñen máis realidade que seren pensadas de costas á nosa conciencia e pensar tendo o convencemento de que xa pasarán. Teimas que non podemos facer nosas. Despreocupármonos do que nos anda ruando por alá dentro. A brisa axitaba os cabelos de Claudia. Fixemos unha parada para tomar un café. A tarde entoldárase. O ceo con grandes e escuros nubarróns ameazaba chuvia. Estabamos cerca de Faro. Aproveitamos no bar para consultar a guía e ir pensando onde pasaríamos a noite. Por alí preto non había ningún hoteliño. Aínda había unha tirada ata chegar á Pousada que estaba pasada o Cabo. A medida que avanzabamos, a zona facíase máis abrupta. Ao saír do bar ofrecínlle as chaves do coche pero non quixo conducir. Non lle apetecía. Estaba cansa de collelo todos os días por obriga.

Terras ermas de toxeiros e uces. O silencio voaba nun vasto ceo sen paxaros. Os piñeirais gardaban redondos toda a calor do día. Unha mancha de sol escintila nunha lámina de mar gris e unha luz furiosa esbaraba metálica nas pizarras batendo contra os cantís. Algunha casa ciscada nunha paisaxe despoboada. O coche comezou a facerme uns ruídos estraños. Subindo unha encosta perdeu velocidade. Logo dun chocoleo afogou, de maneira que se foi parando. Levantei o capó e andei no motor. Despois de esgarabellar nas válvulas e apretar toda canta peza estaba ao meu alcance, intentei poñelo en marcha. O motor rosmaba. Claudia púxose ao volante e empuxei o coche pero toda manobra foi inútil. O único que tiñamos a noso favor era unha paisaxe espléndida cara ao mar. Esperamos por se pasaba alguén que nos puidese botar unha man. Sentados á beira do camiño, contemplabamos cómo a tarde se viraba gris e ameazadora. Mirámonos e sorrímos. Pola estrada non pasaba tráfico ningún. A uns catrocentos metros había tres ou catro casas xuntas. Decidimos pechar o coche e fomos andando ata alí para pedir axuda. Na primeira casa, un chalet batido polos ventos e descolorido polas chuvias, había unha muller coidando un xardinciño. Dende a cerca que nos separaba saudeina. A señora veu onda nós. Contámoslle o sucedido e chamounos ela mesma ao único taller da vila. Mentres chamaba, sentamos nunha banca do xardín á espera de que rematase de falar. Tardarán en vir, –díxonos a muller– pero virán, son formais e débenme moitos favores.

251

A muller era bastante maior, ben conservada, delgada coma un fuso. Sacou a pabela e apareceron uns ollos grises. As mans estaban afeitadas ao traballo, aínda que desvelaron que noutrora estiveran coidadas. A señora escoitaba o que lle dicía Claudia. Nese intre levantouse vento e comenzaron a caer unhas pingotas de chuvia que foron en aumento. Uns nubarróns cubriron a serra. A muller obrigounos a pasar dentro. Mostrábase curiosa e falando como quen non quere a cousa quixo saber para onde íamos. Quedou un pouco estrañada cando non lle soubemos dicir cál era o noso destino. Explíqueille que estábamos de excursión aproveitando a fin de semana e que o máis inmediato era pasar a Asturias. O serán metérase en chuvia e unha luz aceirada enchía a xanela da cociña. Preparou un café.

Estabamos sentados arredor da mesa. A señora falaba da súa vida, facía interrupcións no soliloquio e reclamaba a nosa intervención, para logo preguntarnos por nós. Do taller viñeran a recoller a chave do coche. Contounos que vivía en As Xuntas desde que se xubilaran, ela e o seu home, hai unha tira

de anos. Os dous exerceran de mestres por escoliñas da Serra ata que viñeron xuntos para o grupo da vila. Trafegaba pola cociña sen deixar a súa torrencial conversa e nós, forzados pola situación, sorriamos agradecidos pola súa xenerosa acollida. Preguntoulle a Claudia se traballaba, e cando ela contestou que era enfermeira no Provincial, a súa cara cambiou e unha ollada desconfiada cravouse nela. Despois dun silencio, arrepúxose e deu un suspiro. Díxonos que alí estivera o seu único fillo. Si, perdérao para sempre. Un accidente, cando voltaba do traballo. Ingresárono moi grave, non daban un pataco por el. Pero os doutores sacárano adiante. Un mes na UVI e medio ano internado coa rehabilitación, total para perdelo para sempre. Mellor estaría morto porque nese tempo, unha enfermeira, unha lurpia, encaprichouse con el. Si, como o oen, unha mala muller porque sabía que estaba casado. Por unha lercha botou pola borda a súa vidiña, arruinouna. Desfíxoa e non quixo escoitar consellos de ninguén. Por aí anda solto como un animal... –comentando a vella o comportamento do seu fillo.

Cando estaba oíndo o relatorio da viúva, sentín que me daba un brinco o corazón. Os pulsos batíanme forte e unha sensación molesta e moi incómoda estalaba dentro de min. Lanceille unha ollada a Claudia que miraba ausente pola fiestra. Uns relampos iluminaron a cociña e ao lonxe oíronse uns tronos. A chuvia arreciaba esbagoando a paisaxe. A turbación e o nerviosismo tiñan-me collido. Non daba creto ao que escoitaba. A historia que estaba a contar a vella era a mesma historia de Claudia. A casualidade esmagábame contra unha realidade que me afundía no desconcerto. Odiaba a Claudia. De novo, sentíame traizoado e burlado. A raiba empuxábame a romper alí mesmo, naquela cociña diante da vella... Abrín a porta da casa –era pola noiteña–, cando a voz de Claudia me chamaba dende a habitación. Fun directamente alí, nin sequera entrara no salón para darlle un bico aos nenos, que desde a mañá non os vira. Estaba sentada no borde da cama e tiña os ollos chorosos. Díxome que tiña que falar comigo. Confesoume que non podía seguir vivindo así, sen dicir-mo, que vivía atormentada e que o tiña que saber. Nese momento invadiume unha grande serenidade. Coñecera un home no hospital. Sentíuse atraída por el e namoráronse. Era da Coruña. Non quixen saber máis, aínda que me aguilloaba a curiosidade. Coincidira aquilo cando Claudia facía turnos de noite. Tiveramos que recorrer á miña sogra para que atendese os nenos ata que chegase eu do traballo. ¿Claudia foime desprazando pouco a pouco ou namorouse de súpeto? Non o sei nin llo quixen preguntar. Cando se deu conta, estaba feita un lío. Non sabía que facer, polo que aquilo desembocou nunha

depresión que veu deteriorar as nosas relacións. Entón entendín por qué o seu carácter se virara tristeiro e estaba enfadada con todos nós. Confesoumo cando non puido máis. Ela non estaba segura del. Tampouco estaba segura se me quería a min. Eu calei, tiña un nó na gorxa e deixei a falar. Pedínlle que se serenase. Eu quedei asombrado da miña reacción e do apromo con que oíra as súas palabras. Aínda que pensaba que o noso estaba a piques de se acabar, que a separación estaba xa aí, o que tanto medo me daba, irremediabelmente chegara tamén á nosa vida. Argumenteille que algunha vez iso pódenos ocorrer. Díxenlle que o pensase, que se tomase o tempo necesario para pór en orde os seus sentimentos e que contara co apoio de alguén que a puidera axudar. Pedínlle que, por favor, non se precipitase. Que eu a seguía querendo. Os ollos enchéronseme de bágoas. Indiqueille que non estaría de máis que se puxese en mans dun psicólogo. Mentres que eu lle dicía aquelas cousas, un sentimento de soidade estábame crescendo por dentro. Pero os celos que sempre me asexaban, que sempre me estaban a torturar desapareceran e unha mágoa silente, unha inmensa mágoa estaba asomando no meu corazón. Coido que foi nese intre cando me decatei de que quería a Claudia, pero asaltoume a dúbida de non saber querela e unha sensación de fracaso e de tristura alentou dentro de min...

253

As palabras da vella case non se oían. A súa voz fíxerose escura, rouca. Para aquela señora, as mulleres, todas as mulleres excepto as mais, eran unhas pendangas perigosas e falsas, putas todas, criaturas diabólicas, cunha inclinación ao mal que a maternidade purificaba. A vella peroraba entolecida a súa historia familiar. Maldicindo das mulleres, reiteraba monocorde a desgracia do seu fillo con pequenas variacións. Claudia escoitaba abraizada, sen dar creto ao que oía. Para a vella, aquela muller, Claudia, todas as mulleres, roubáranlle o seu fillo, o seu neno, aquel rapaz estudioso e formal ata que o desgraciaron. Mellor sabelo morto que vivindo cunha candonga que o apartou dos seus...

Uns bucinazos soaron fóra. Un coche parou diante da casa. Escoitamos unhas voces e uns pasos pola grava do xardín que viñeron romper o monólogo da muller. A cabeza estalábame. Eran os mecánicos do taller que achegaran o coche á casa da señora Carme. Saín ao porche para pagarlles e recoller as chaves. Cando voltei á cociña, ollei con rabia a muller e díxenlle a Claudia que marchabamos. Antes quixen chamar por teléfono. A vella ergueuse da silla e movéndose con lentitude, levoume ó comedor. Ao acende-lo interruptor, oín ás miñas costas a voz da señora que me dicía que aí tiña o seu fillo, o fillo que

lle roubaran. Cando, ante a miña sorpresa, descubrín unha chea de fotos de Paul Newman postas polo chineiro e mesiñas.

Ninguén contestou á chamada. Ela miraba con tenrura unha foto que sostíña entre as mans. O corazón petábame forte, saín do comedor que ulía a pechado. Collín a Claudia e dándolle as gracias, saímos correndo. Fóra diluviaba.

A chuvia repinicaba xorda e incesante no coche. Aquel rumor abrazábanos por todas partes. Os faros furaban a escuridade e unha cortina de auga impedíanos ver o camiño. Collín a man de Claudia e apreteilla. Sentín unhas ganas inmensas de chorar e abraceina. O limpaparabrisas renxía esborrando os perfís de fóra.

Xavier Carro
Alacant 1996